

Referat fra regionalt planforum 13.12.2022 - Ny friluft søy i Lysakerfjorden - redigert

Saksnr:	2020/69018 - 484
Dato:	05.01.2023
Referent	Hanna Thoresen
Til stede	Bærum kommune: Kjell Seberg, Jannike Hovland, Kari Sagbakken, Tore Gulli, Ellef Ruud og Terje Hagen Statsforvalteren i Oslo og Viken: Torgeir Fagersand og Håvard Hornnæs Oslo kommune: Dimos Kyriakou, Heidi Kristensen, Jan Olav Nybo, Lise Weltzien, Sunniva Østvik Hage og Kirsten Østensjø Kørte Fiskeridirektoratet: Knut Kristian Skjolden Viken fylkeskommune: Amra Kalac, Ida Ruud Tåsåsen, Ingvild Marie Kavli, Kjersti Bakkebø Fjellstad, Mads Jørgen Lindahl, Mildrid Meklild, Per Albert Kierulf og Hanna Thoresen Statens vegvesen: Arne Kolstadbråten
Ikke til stede	NVE
Sendt til	Bærum kommune, Statsforvalteren i Oslo og Viken, Oslo kommune, Fiskeridirektoratet, Statens Vegvesen

Bærum kommune presenterer planen

Bærum arbeider mye med Fornebu området, og med at det her skal være høy utnyttelse. Nærrekreasjon var noe som ble svært attraktivt under pandemien. Kommunen vet også at det er store naturverdier som må ses på, og at det oppstår konflikter mellom den høye utbygningen, behovet for nærrekreasjonsområder og naturverdi hensyn.

Dagens situasjon angående massehåndtering er at massene kjøres nokså tilfeldig ut, fordi det er entreprenørene som velger hvor de skal plasseres, mens kommunen har liten påvirkning på dette.

Det er økt press på natur- og friluftsområder og ny strandlinje slik som denne øya vil bidra til vil være bra med tanke på den økte befolkningsveksten. Prosessen med dette er noe som har pågått lenge, i begynnelsen handlet det mer om å bli kvitt masse, men nå handler det mer om friluftsliv.

Det var mange hensyn som skulle ivaretas når det kom til valg av plassering av øya. Det alternativet som ligger ute er det som oppfylte kriteriene. Friluft søya vil være ca. 30 dekar, og plasseres ca. 100 meter fra land. Langmannsholmen naturreservat berøres ikke av tiltaket. Det vil ikke bli mellomlagring på land, men det er mulig noe må lastes om på land før det kan kjøres ut. Det vil bli en kjørbar gangbro over til øya, men det er ikke bestemt om det blir flytebro eller stolpebro. Bærum kommune ser for seg at selve gjennomføringen kan ligge et godt stykke fram i tid, og Kadettangen ses på som et lignende og vellykket prosjekt.

Hovedproblemstillingen: Øyas mulige påvirkning på naturmangfoldet lokalt i Lysakerfjorden/Indre Oslofjord versus den store betydningen øya vil ha som friluft- og rekreasjonsområde for befolkningen på Fornebu og i Osloområdet med de store positive konsekvensene nyttiggjøringen av masser nær uttaksstedene vil ha for klima og miljø.

Spørsmål til presentasjonen

Fiskeridirektoratet: Har man sett på konsekvensene for fiskeriene? Tiltaket kommer inn i et felt med rekefiske, der det også fiskes med garn etter torsk og flyndre.

Bærum kommune: Tror ikke vi har vurdert forholdene og konsekvenser for fiskeriene. På tidspunktet da arbeidet med dette begynte var det ikke registrert fiskere i kommunen.

Fiskeridirektoratet: Har man kontakt med noen forskere som kan mer om dette med sjø, vannkvalitet, livet i havet, osv? Dette er et stort prosjekt der det hadde vært interessant å knytte seg opp mot forskere for å se på både de positive og negative konsekvensene av tiltaket.

Bærum kommune: Det er Norconsult som har arbeidet med rapportene og utredningene som er gjort i forbindelse med dette. Kommunen kommer ikke på navnet, men vedkommende som hadde ansvar for dette med vann hadde kontakter på Blindern og var inne i forskermiljøet.

Oslo kommune: Om biologisk mangfold/naturverdier: Viste til at Norconsults konsekvensutredningsrapport konkluderer med middels negative konsekvenser for naturmangfold, slik Bærum kommune ganske riktig presenterer det. Men det er viktig å presisere at dette er en samleverdi for naturmangfoldet totalt sett. For fuglelivet, særlig knyttet til Lagmannsholmen, er de negative konsekvensene langt større. Selv om Lagmannsholmen ikke direkte påvirkes fysisk av å anlegge ei kunstig øy, vil den påvirkes negativt både i anleggsperioden (forstyrrelser) og når øya er på plass. Det skyldes at det er lagt opp til badestrand og kajakkaktivitet på den sørlige delen av øya, mot Lagmannsholmen.

Holmen er fredet som naturreservat særlig på bakgrunn av at den er hekkeområde for sjøfugl. Både hettemåke, som er kritisk truet (CR) og makrellterne, som er sterkt truet (EN), hekker på holmen. Begge artene er i sterk tilbakegang nasjonalt og regionalt, og både Bærum og Oslo har ansvar for å ta vare på disse artene og deres leveområder. Anleggsperioden og økt bruk etter etablering av øya vil øke presset mot disse artene, som er svært sårbare for forstyrrelser ved pardannelse og utover i hekkesesongen. Det skal bare én uheldig hendelse til for at de gir opp hekking. Et avbøtende tiltak kunne være å legge vannbaserte friluftaktiviteter som bading og padling til nordsiden av friluftøya, lengst bort fra Lagmannsholmen.

Angående massehåndtering: Er det noen dokumenter som viser hvordan anleggsperioden vil foregå? Slik det er nå virker det som det ikke er samsvar mellom dokumentene i saken og dialogen med kommunen. Det er vanskelig å få en forståelse av hva som egentlig er tenkt gjennomført. I ROS-analysen står det om hvor stor aktiviteten vil være, mens de ulike alternativene framstilles i KU – har dere et samlet dokument over plan og anleggsfasen?

Bærum kommune: Dette er vurderinger som må tas i sammenheng med de enkelte prosjektene som blir aktuelle å hente masser fra. Når utbyggingen faktisk vil skje vil være av betydning for gjennomføringen. Kommunen er opptatt av at det ikke skal benyttes masser som kan gjenbrukes andre steder eller som er forurenset.

Viken fylkeskommune: Det har tidligere vært snakk om at massene skulle komme fra Fornebubanen, men nå virker det som at massene skal komme fra flere ulike steder?

Bærum kommune: Tidsmessig vil vi ikke få til dette, så Fornebubanen er ikke lenger aktuell. Men det er ikke sånn at det er mangel på masser i tiden som kommer, om ikke alle prosjekter skulle stoppe opp. Tilgangen på masser er stor, og de vil trekke fram Kadettangen der reguleringen skjedde lenge før tiltaket faktisk ble gjennomført. Derfor tenkes det langsiktig i dette prosjektet, og det ses på utbygging på Fornebu over en periode på kanskje 20 - 30 år.

Statsforvalteren i Oslo og Viken: Det har vært snakk om en anleggsperiode på 3 år, men nå blir det snakk om noe helt annet med et tidsperspektiv på 20- 30 år. Oslo kommune: Om prosjektet tenkes i et så langt tidsperspektiv er det alternativer som vil falle bort. Er det snakk om 15 år fram i tid så vil det blant annet bli urealistisk å tenke på Filipstad som et alternativ. Stiller derfor spørsmål om hva som faktisk er alternativene for frakt av masser.

Bærum kommune: Akkurat nå er det ingen konkrete prosjekter som det er tenkt å bruke masser fra, siden Fornebubanen ikke lenger er aktuell. Men det kommer masse prosjekter framover både i

Bærum og Oslo. Om det ikke er hensiktsmessig vil ikke prosjektet gjennomføres selv om det vedtas plan, det er ikke gjennomføringsplikt. Det er viktig for kommunen at gjennomføringen skjer på den klima- og miljømessig beste måten, og om det viser seg at dette ikke er mulig blir det ikke noe av friluftstøya.

Runde rundt bordet

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Utfra de hensyn som Statsforvalteren er satt til å ivareta er de skeptiske til friluftstøya. I forhold til naturtyper trekker de særlig fram at de er bekymret for konsekvensene dette vil kunne ha for den marine naturen, kalkmark og sjøfjærbunn i området. Tiltaket vil også ha negativ påvirkning for sjøfugl og Lagmannsholmen naturreservat. Utfyllingen vil påvirke småfisk i området som fuglene spiser, og anleggsperioden vil ha konsekvenser for fuglelivet.

Tiltaket vil medføre tilførsel av nitrogen til Oslofjorden – og Oslofjorden har mer enn nok nitrogen som det er. Statsforvalteren minner om at denne typen arealer og bunn ikke skal utfylles etter helhetlig plan for Oslofjorden.

Bærum beskriver at de ser på steinmasser som en ressurs, og at det er masser man ikke finner annen bruk for som skal benyttes i dette prosjektet. Risikerer man ikke da et det begynnes uten at man har nok masser til å komme over vann?

Oslo kommune

Oslo kommune ønsker å understreke at de ikke utfordrer behovet for friluftstøya, men at de etterspør mer og konkret informasjon om hva selve tiltaket vil innebære. Kommunen er satt til å ivareta trafikk sikkerheten på veiene, og for å kunne gjøre dette må de ha mer informasjon. Hvor vil massene komme fra? Skal det kjøres i områder der det ikke har vært massetransport før? Hvilken betydning vil det få for trafikk sikkerhet? Det er mye mulig at det som foreslås er bedre sammenlignet med dagens situasjon, men Oslo har ikke fått tilstrekkelig med informasjon til å kunne vite dette.

Bærum kommune: Tror vi kan svare på noe av dette. Det er en mangel i plan- og bygningsloven i dag, at det i reguleringsplaner ikke må redegjøres for hvor massene skal. Disse avgjørelsene må tas på reguleringsplannivå. Hvordan og hvor massene skal fraktes må ses på når man vet hvilket prosjekt man skal bruke massene fra. Bærum ønsker å understreke at de ikke er ute etter å ødelegge noe, men å skape noe – et godt tilbud.

Anleggsperioden og anleggstrafikk

Det virker som det kan bli aktuelt å løse utfyllingen fra Oslo kommunes havner. For å komme til disse må det lokale veinettet i Oslo benyttes. Dette temaet er lite omtalt i planen, og det fremstår uklart hvordan anleggsperioden vil påvirke veiene, særlig innenfor ring 2/særlig ring 1. Bymiljøetaten er en viktig bidragsyter i diskusjonene knyttet til dette, og ønsker derfor å bli holdt orientert, og få være med i diskusjonene, da de har ansvaret for trafikkavviklingen i Oslo, herunder trafikkstyring, trafikk sikkerhet og fremkommelighet. Bymiljøetaten jobber også med trafikkreduserende tiltak, noe politisk ledelse er stadig mer opptatte av. Etaten har også fagansvar for støy- og luftforurensning, som blir svært relevant i forbindelse med anleggsperioden og ev. at anleggstrafikken løses fra Oslo.

Fremmede arter

Det er en betydelig risiko knyttet til spredning av fremmede arter. Dette er marginalt omtalt i planen. Her burde det legges inn flere bestemmelser i planen, særlig som sikrer at alle områder som berøres av anleggsperioden, og selve øya, følges opp i årene etterpå mtp. rett håndtering og fjerning av fremmede arter. Det skal etableres et stort grøntområde. Massene (særlig jorda som må legges ut) kan inneholde frø fra uønskede arter. Slike tiltak som dette, kan bli et spredningssenter for fremmede arter, da de har et konkurransefortrinn på blottlagt mark. Disse artene kan så spres via luft og vann til Oslo kommunes strandsonerealer. Strandsonen har betydelige utfordringer med at fremmede arter etablerer seg og spres raskt. Å bekjempe fremmede arter er svært ressurskrevende, og det er også vanskelig i seg selv å bekjempe fremmede arter når de først har etablert seg.

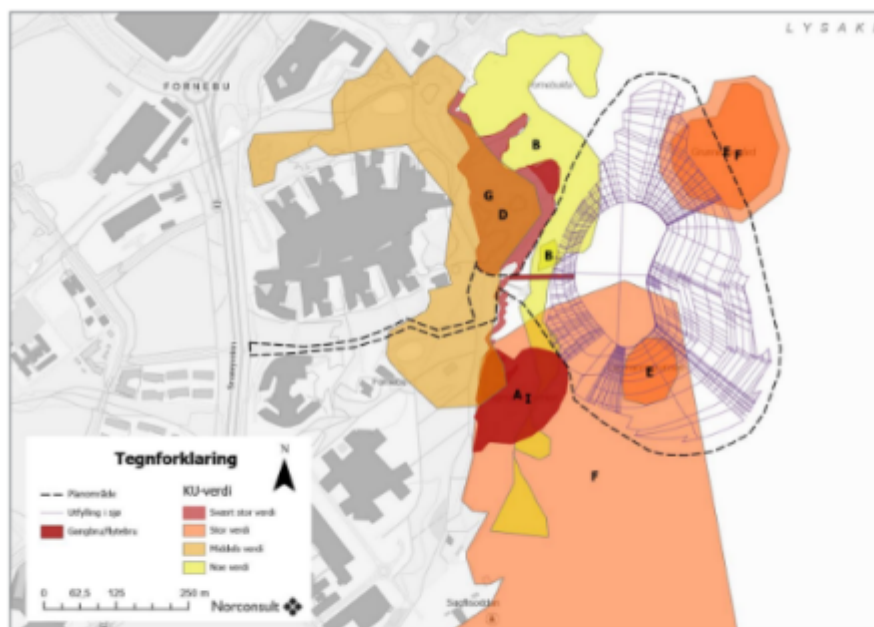
Vil også informere om at dette også er et eget tema, tiltak 4, i Helhetlig plan for Oslofjorden.

Reetablering av ålegrasenger/marine naturtyper

Bymiljøetaten er usikker på realismen i å få reetablert ålegrasenger/tareskog o.l. Dette har vi forsøkt i Oslo kommune, og det viser seg å være svært vanskelig. Dette er altså et avbøtende tiltak det er knyttet stor usikkerhet til, og denne usikkerheten omtaler ikke planen. Å reetablere marine økosystemer er i seg selv et godt miljøtiltak i sjø, uavhengig av dette tiltaket, men det er svært krevende i praksis. En relevant rapport fra prosjektet: <https://niva.brage.unit.no/niva-xmlui/handle/11250/2977588>

Kartlegging av marine naturtyper

Oslo lurer på om det er kartlagt sjøarealer utover det som er skissert i kartet under. Særlig gjelder dette arealer øst for øya (mot Oslo). Kommunen ønsker å vite hva slags naturtyper som finnes rett øst for fyllingskanten og også over på deres side av fjorden. Dette er arealer som med stor sannsynlighet vil påvirkes av tiltaket, og derfor er dette viktig å ha oversikt over. Det er vanskelig for Oslo å uttale seg til planen, når det ikke gis et totalt bilde av marine naturtyper som kan påvirkes av tiltaket (gjelder særlig øst og sørøst for fyllingsfoten).

Figur 4. Verdikart for lagtema naturmangfold. Bokstavene henviser til respektive delområder. Delområde C Sjøferbunn er ikke blitt avgrenset på kart, men finnes på dypere bunnbunnsområder i planområdet. Delområde H overlapper med delområde D.

Tilleggsopplysninger

Oslo kommune v/Bymiljøetaten mener det er svært uheldig at tiltaket forringer arealer som benyttes til gyting av kysttorsk. Det går svært dårlig med kysttorskbestanden i Oslofjorden, og tiltak som bidrar til ytterligere forverring av kysttorskens leveområder bør unngås. Det viktigste er å ivareta de marine økosystemene og naturtypene vi har i Oslofjorden.

Det må også vurderes om planen strider med flere av innsatsområdene i Helhetlig plan for Oslofjorden.

Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet er i stor grad enig med det som ble sagt av Statsforvalteren. Det er viktig at det ses på de marine resursene, og at friluftsføya ikke går på bekostning av fisk, skalldyr og bunnforhold.

Bit for bit nedbygging er en av grunnene til at Oslofjorden sliter. Utfordringene i Oslofjorden er et stort og sammensatt problem. Derfor trenger vi positive og ikke negative konsekvenser, og det er litt uklart hva som

er summen og vil være nettogevinst av dette tiltaket. Det er kanskje vanskelig å se dette før i etterkant, og det hadde derfor vært spennende og knytte dette prosjektet til forskning.

Det stilles spørsmål om dette arealbeslaget i sjøen vil få virkninger for fiskeriene, og det påpekes at fiskerne kommer tilbake når fisken kommer.

Viken fylkeskommune

Naturmangfold og vannmiljø

Støtter mye av det Statsforvalteren sier om naturmangfold, og ser at det er mange hensyn som skal tas.

Føre-var-prinsippet er noe vi tenker vil være av stor betydning i denne saken. Stiller også spørsmål ved hva slags presedens dette vil sette for framtidige prosjekter, og er skeptiske til hvilke langsiktige virkninger dette vil kunne ha.

Vannkvalitet er noe som er viktig for fylkeskommunen. Av det vi kan lese konkluderes det med at §12 i vannforskriften ikke vurderes da tiltaket ikke vil ha vesentlig påvirkning. Dette er vurdert basert på tall fra 2018, burde ikke dette ses på med nye tall?

Masseforvaltning

Fylkeskommunen har ikke regionale retningslinjer for masseforvaltning i sjø. Uttalelsen fra Miljøavdelingen bygger seg derfor på hensyn til naturmangfold og vannmiljø.

Friluftsliv

Det er et grunnleggende prinsipp om at friluftsliv skal skje på naturens premisser, og tiltaket må derfor ses i et helhetlig miljøperspektiv. Planen er bedre og belyser friluftsliv på en bedre måte enn tidligere. Friluftsliv gevinstene kommer ikke før tiltaket står ferdig, og en viktig forutsetning vil derfor være en kort og begrenset anleggsperiode. Hvis det viser seg at tilretteleggingen av øya går på bekostning av sårbare naturverdier og har en stor negativ miljøbelastning er det ikke i tråd med prinsipper om naturvennlig tilrettelegging av friluftslivsområder.

Kulturminner

I forrige runde av denne planen var ikke konsekvenser for kulturmiljø og landskap utredet. Det er nå utarbeidet en konsekvensutredning. Denne mener vi er mangelfull, da den ikke i tilstrekkelig grad har illustrert den visuelle betydningen og fjernvirkning av friluftløya. Den burde derfor suppleres og utarbeides bedre, særlig trekkes fjernvirkningen sett fra kulturmiljøet på Lagåsen, med vekt på de fredete anleggene på Fornbu hovedgård og Munkebakken fram når det kommer til dette.

Langs strandlinjen fra Rolfsbukta og nordover er det foretatt en del utfyllinger gjennom tidene, men den naturlige strandlinjen langs planområdet er relativt godt bevart. Sammen med tilliggende kulturmiljø på Lagåsen, som er et kulturmiljø av høy verdi, vil det derfor være svært uheldig med et stort deponi her.

Kommunale planer

Det framkommer tydelig at dette er et svært komplekst tema og prosjekt, og vi kommer til å fokusere på den konkrete detaljreguleringen. Viken er opptatte av at Bærum, ettersom det brukes mye midler på infrastruktur, har en høy utnyttelsesgrad. Dette så lenge dette ikke går på bekostning av miljø og klima.

Saken er godt belyst fra kommunens side, og det er tydelig at dette er en sak som har store bakenforliggende dilemmaer som utfordrer viktige verdier og hensyn i Oslofjorden. Masseforvaltning er komplisert, og det er positivt at Bærum tar ansvar for håndtering av masser. Hva er alternativet til håndteringen av disse massene? Dette er noe som vil være et stort og vedvarende faktum. Derfor er viktig at vi prøver å uttale oss fra våre respektive ansvarsområder, og det blir interessant å følge dialogen med kommunen.

Statens vegvesen

Støtter kommunen. Felles plan for massehåndtering er noe som har vært etterspurt lenge, og de ser derfor positivt på dette prosjektet. Slik situasjonen er i dag er det entreprenøren som velger hvor massene ender

opp, noe som gjør at kommunen ikke har mer kontroll når det kommer til massehåndtering. Statens vegvesen er positive til at Bærum kommune ønsker å ta hånd om sine egne overskuddsmasser, og ikke flytte det ut.

Oppklaring fra Bærum kommune

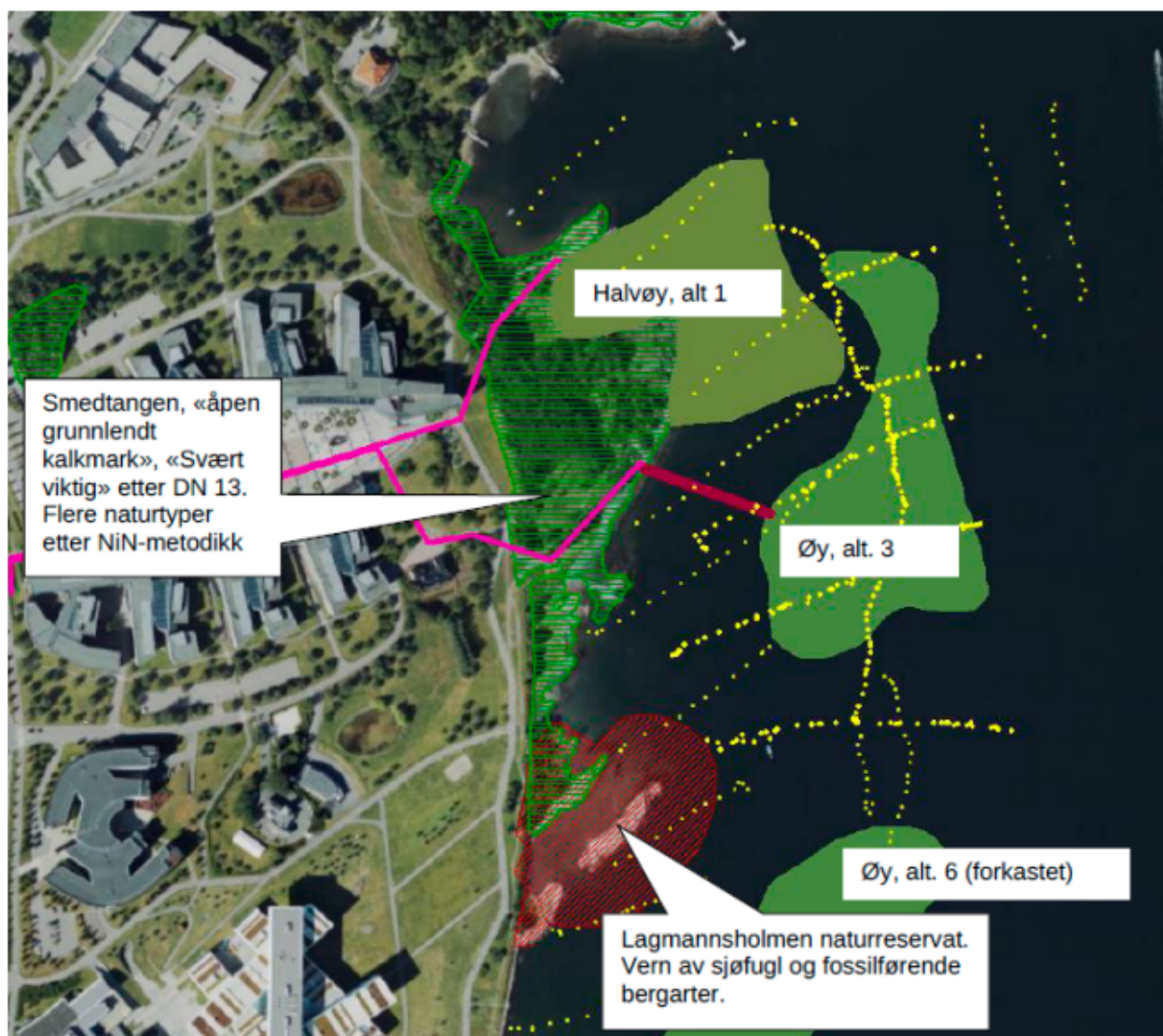
Det ble på møtet enighet om at kommunen skulle gjøre søk hos seg, og oversende eventuelle relevante dokumenter.

Vedlagt er noen oppklarende svar fra Norconsult ved Franziska Ludescher sendt til kommunen på mail:

Svar til spørsmål nedenfor i stikkord:

- 1) Naturmiljøkartleggingen v/transekter har omfattet området rundt den valgte plasseringen (fra Fornebubukta til Rolfsbukta), pluss en rekke områder
- 2) Utenfor den til slutt valgte plasseringen. Målet var både å bidra til en plassering av fyllingen som skulle ha minst mulig negative konsekvenser og å skaffe et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for konsekvensutredning av tema naturmiljø.
- 3) Fagansvarlig for tema marint naturmiljø Elisabeth Lundsør resonnerer som følger: Lysakerfjorden påvirkes kontinuerlig av Lysakerelva som bærer med seg finpartikler og som avsettes i fjorden. Derfor er mesteparten av Lysakerfjorden bløtbunnsamfunn. Selv om tiltaket vil medføre at en ny, midlertidig, kilde til finpartikler kommer til, og disse kan spres på større avstander (som de 935 m som er beregnet i miljørisikovurderingen), forventes denne virkningen å være i en skala der det blir vanskelig å si i hvilken grad naturmiljøet blir påvirket. Fjorden er, naturlig nok tilpasset fluktuerende mengder av tilført finpartikulært materiale, og naturen på bunnen tåler dette. Det har ikke vært ansett som avgjørende for konsekvensutredningen å kartlegge hele området der noe partikkelspredning kan forekomme (i den grad siltgarden ikke forhindrer spredningen).
- 4) Bærum kommune planlegger bruk av siltgardin, dette vil begrense partikkelspredning.

Bildet nedenfor viser en illustrasjon fra alternativvurderingen i skisseprosjektfasen, der transekter er vist med stiplede gule linjer. Transektene ble tatt i områder på lavere dybde enn ca. 40 meter der de største naturmiljøverdiene var antatt å finnes, samtidig som påvirkning ville bli størst her, pga overdekning/nærhet til fyllingen.

Hanna Thoresen
Rådgiver